

DOSSIER No.: OD. 1499

NAAM: Int. Congres voor Wijsbegeerte

Uit		In		Uit		In		Uit		In	
Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum
20/2 '50	Uin	22-12									
20/2 '51	Uin	23-2									
17/4	CSK	19/4									
1/10	D	11/10									
11/10	B/g	17/12									
17/12	D	—									
—	B	18/12									
18/12	SD	18/2 '52									
3/1	C	5/2									
20 AUG 1953	B.g.	6.28/8.									
3/11	D	5 NOV 1953									
5/11	C	—									
11/11	AED	—									
8/11	B	—									
14/11	PR	20 JAN. 1954									
4.6.54	PR	8 JUNI 1954									
26 JUNI 1954	Eg	30 JUNI 1954									
9 JAN. 1957	PR	20 JAN. 1957									
29 AUG. 1957	Drest	30 AUG. 1957									
16 JAN. 1959	PR	20 JAN. 1959									
29 NOV. 1960	Ko	1 DEC 1960									
25 MEI 1965	PR	28 MEI 1965									
	90										

MINUTENBLAD

DOSSIER No. OD 1499

NAAM: Int. Congres voor Wijsbegeerte

1. Aangelegd op 18.8.'49 in opdracht van B 3 e
ACD 4 C : *Y*
2. *Ingenieur i.v.m. Prof. A. G. M. van Melsen (Patricia Couplie).*
SJ ¹/₂
3. *Ingenieur i.v.m. CD 26842 - C.V.L. III 5/1/54.*

MENS, MENSHEID, MENSELJKHEID

Betekenis van wijsgerige congressen

door prof. dr E. W. Beth

De berichten over het Tiende Internationaal Congres voor Wijsbegeerte, dat van 11 tot 18 Augustus a.s. te Amsterdam zal plaatsvinden, hebben, naar mij op verschillende wijze is gebleken, bij velen de vraag doen rijzen, welke betekenis aan zulk een bijeenkomst van filosofen kan worden toegekend.

De geestelijke bedrijvigheid van de wijsgeer toch — aldus de gangbare opvatting — voltrekt zich in eenzaamheid; ze vindt haar neerslag in leerstellingen, die men, bij wijze van geloofsartikel, kan aanvaarden of verwerpen — dat hangt af van de bijzondere geaardheid van de beoordelaar —, maar waarover een discussie weinig of geen zin heeft. Deze karakterisering geldt zeker voor die soort wijsbegeerte — men zou haar subjectieve filosofie kunnen noemen —, die in onze tijd in ruimer kring gehoor pleegt te vinden. Ik denk hier aan filosofen als Schopenhauer, Nietzsche, Bergson en Sartre.

Naast deze subjectieve wijsbegeerte bestaan er echter vormen van filosofische arbeid, die in veel sterker mate gericht zijn op objectieve geldigheid, daardoor een meer wetenschappelijk karakter dragen en bij gevolg voor een groter publiek minder toegankelijk en minder aantrekkelijk zijn. Ik noem hier de logica — vooral in haar moderne vorm, als symbolische logica —, het wijsgerig onderzoek naar de grondslagen van de onderscheiden takken van wetenschap (de wijsbegeerte der wiskunde, de natuurphilosophie enz.), de geschiedenis der wijsbegeerte. Een sterk objectief karakter is veelal ook eigen aan die filosofische activiteit, die beheerst wordt door een krachtige traditie, zoals we die aantreffen in de Aristotelisch-Thomistische, de Kantiaanse, de Hegeliaanse school.

Persoonlijk contact

Het is duidelijk, dat voor beoefenaars dezer objectieve wijsbegeerte — die in de wijsgerige wereld over een belangrijke numerieke meerderheid beschikken — een congres evenzeer van nut is als voor natuurkundigen, astronomen of linguïsten. In de wetenschappelijke zittingen heeft ieder de gelegenheid, eigen denkbeelden te verdedigen en ter discussie te stellen, en zijn aanvaarding of verwerping van de ideeën van anderen te motiveren.

De ondervinding leert, dat door persoonlijk contact, door mondelinge uiteenzetting en gedachtenwisseling, veel misverstand kan worden weggenomen en voorkomen. Zeer vaak leidt een congres tot kennismaking en latere samenwerking tussen denkers, die tot dusver reeds, zonder het te weten, op hetzelfde terrein of in dezelfde geest hadden gefilosopheerd. Het behoort dan ook geen betoog, dat de wijsgerige discussie na sluiting der zitting vaak op minder officiële wijze in meer besloten kring wordt voortgezet.

Behalve wijsgerige vraagstukken en meningsverschillen plegen echter ook zakelijke en organisatorische kwesties te worden besproken. Zo zal op het te Amsterdam te houden congres een Wereldfederatie van Verenigingen voor Wijsbegeerte worden opgericht, die in samenwerking met de betrokken afdelingen van de UNESCO de organisatie van het wijsgerig leven op internationaal plan ter hand zal nemen. Daarnaast zal ongetwijfeld in meer besloten kring veel worden gesproken over oprichting en reorganisatie van verenigingen en tijdschriften, over de uitgave van wijsgerige werken e.d. In dit verband moge worden opgemerkt, dat ook enkele uitgeverij aan het congres zullen deelnemen.

Naast het praktisch nut, dat een wijsgerig congres met congressen van andere aard gemeen heeft, bezit een internationaal congres voor filosofie echter nog een geheel eigen betekenis. Ook de beoefenaar der objectieve wijsbegeerte toch leidt in de regel een tamelijk eenzaam bestaan. De serieuze beoefenaars der wijsbegeerte zijn overal ter wereld slechts gering in aantal. Zelfs wanneer hun activiteit gericht is op objectieve geldigheid, wordt deze sterk beïnvloed door hun persoonlijke geaardheid, hun bijzondere belangstelling, hun vooropleiding. Dientengevolge treft de filosoof in zijn onmiddellijke omgeving, zelfs binnen de grenzen van zijn eigen land, slechts bij hoge uitzondering werkelijke geestverwanten aan. En juist de objectieve filosoof heeft dringend behoefte aan gedachtenwisseling met verwante geesten. Daartoe biedt een internationaal congres voor wijsbegeerte hem een unieke gelegenheid.

Deze overwegingen wettigen de slotsom, dat een internationaal congres voor wijsbegeerte inderdaad zal tegemoetkomen aan een dringende subjectieve behoefte van de individuele beoefenaar ener objectieve wijsbegeerte. Ze laten echter nog de vraag open, of met de organisatie van zulke congressen ook belangen van meer algemene strekking zijn gemoeid.

Rousseau en Locke

Dat bij de organisatie van internationale congressen voor wijsbegeerte inderdaad grote belangen van algemene aard zijn betrokken, springt aanstonds in het oog, als we letten op de invloed van wijsgerige denkbeelden op het sociale en meer in het bijzonder op het politieke leven. Bertrand Russell zegt zeer treffend: „Hitler komt voort uit Rousseau, Roosevelt en Churchill uit Locke.” Waar nu de wijsgerige denkbeelden van vandaag mede bepalend zullen zijn voor de politiek van morgen, waarbij ons aller belangen betrokken zijn, ook al hebben wij voor filosofie niet de geringste belangstelling, is het reeds op principiële gronden in hoge mate gewenst, dat een openbare bespreking van de hedendaagse wijsbegeerte in al haar aspecten wordt mogelijk gemaakt.

Aan deze principiële gronden kunnen echter gewichtige praktische argumenten worden toegevoegd. De hedendaagse totalitaire politiek kan voor een aanmerkelijk deel worden teruggebracht tot de invloed van G. F. Hegel. De zeer grote, nog steeds voortdurende, invloed van Hegel's ideeën is

meer redelijk gefundeerde overtuiging aanzien van die thans nog fel omvraagstukken, waarmee ons aller besgemoeid.

Amsterdam

De in het bovenstaande weeroverwegingen vinden haar bevestiging programma van de bijeenkomst, die de maand in Amsterdam zal plaats. Vooropgesteld worde, dat het Congres Voorbereiding niets heeft nagelaten zorgen, dat zoveel mogelijk alle wistromingen gelegenheid krijgen, hun beelden uiteen te zetten. Slechts punt is het van deze gedragslijn afg vertegenwoordigers van het nationa lisme en van het fascisme worden congres geweerd.

Het subjectieve filosoferen in congres, zoals te verwachten was zwak vertegenwoordigd. De objectieve wijsbegeerte overheerst; on woordvoerders vallen enkele grote op, die alle prominente figuren t Thomisten, de Marxisten, de social van burgerlijk-democratische allur fianen, de vertegenwoordigers van bolische logica en het daarmee v exact-wetenschappelijk grondslag zoek.

De sociaal-ethische betekenis internationale congres voor wijs wordt nog vergroot, doordat het thema „Mens, mensheid, mens heeft vooropgesteld; aan dit the de plenaire zittingen van het con den gewijd. Behalve van Rijk en werd van de UNESCO een belang sidie verkregen.

POLITIE TE AMSTERDAM
Bureau HOOFDCOMMISSARIS
INLICHTINGENDIENST

Amsterdam, 28 Juli 1948

Nr. I.D. 4011 - 48

Uw brief:

Onderwerp: Congres voor Wijsbegeerte

Bijlagen: één

GEHEIM

Volgno.
20 JULI 1948
A 42462

Zoals uit berichten in verschillende dag- en weekbladen reeds bekend zal zijn wordt van 11 tot en met 18 Augustus a.s. in de zalen van de Gemeente-Universiteit het Tiende Internationale Congres voor Wijsbegeerte gehouden.

Teneinde enigszins geïnformeerd te zijn werd dezerzijds een onderzoek ingesteld naar de organisatoren en doelstellingen van dit congres.

Bij de beoordeling van onderstaand rapport dient rekening te worden gehouden met het feit, dat de materie uiteraard totaal onbekend is voor rapporteur en het ook niet mogelijk is in korte tijd zoveel hiervan te verwerken, dat een min of meer volledig inzicht kan worden gegeven.

Met deze internationale filosofen-congressen werd een begin gemaakt in het jaar 1900 te Parijs, waarbij besloten werd, dat zulks iedere vier jaar zou worden herhaald. Tot 1937 toe heeft men deze plannen vrijwel volledig kunnen uitvoeren en op het in dat jaar, wederom te Parijs, gehouden congres werd op verzoek van de toenmalige Nederlandse regering besloten tot het houden van een tiende congres in 1941 te Groningen. Door bekende omstandigheden heeft dit niet mogen plaatsvinden en wordt pas in 1948 het georganiseerde internationale contact der wijsgeren hersteld. Dat zulks thans niet in Groningen geschiedt, maar in de hoofdstad des lands, is een gevolg van het droevige feit, dat de vóór de oorlog internationaal bekende Professor Polak te Groningen door de Duitsers om het leven is gebracht en hij dus niet meer de gastheer kan zijn, zoals aanvankelijk was voorgesteld.

Het periodiek internationaal samenzijn der filosofen heeft reeds gevoerd tot een min of meer algemeen erkende vorm van permanent contact door de in 1937 plaatsgevonden stichting van het "Institute Internationale de Philosophie" te Parijs.

De verschillende lokaal federaties van Verenigingen voor Wijsbegeerte onderhouden met dit bureau een van omstandigheden afhankelijk contact en de opdracht tot het in 1948 organiseren van het tiende internationale congres aan de "Algemene Nederlandse Vereniging voor Wijsbegeerte" komt eveneens van het bovengenoemde "Institute Internationale".

Daar komt bij, dat ook de U.N.E.S.C.O. zeer veel belangstelling toont voor de wereldorganisatie van wijsgeren. De interesse van

deze zijde vloeit mede voort uit de omstandigheid, dat tot dusver het zwaartepunt van het internationaal wijsgerig contact in West-Europa lag, hetwelk voor de Amerikaanse filosofen aanleiding is geworden zich levendig te bemoeien met een nieuwe structuur voor de wereldorganisatie van verenigingen voor wijsbegeerte. Hierbij wordt gedacht aan een alles omvattende federatieve vorm onder supervisie van de U.N.E.S.C.O. Over deze, zuiver organisatorische, aangelegenheid zal ten congresse worden beslist. Men doet dit met te meer liefde, omdat de U.N.E.S.C.O. een zeer belangrijke bijdrage heeft geschonken ter bestrijding van de hoge kosten. Al met al zal dus op dit congres de definitieve vormgeving aan het internationaal contact der wijsgeren plaats vinden.

De voorbereiding en de organisatie van het geheel is door het bestuur van de Algemene Nederlandse Vereniging voor Wijsbegeerte toevertrouwd aan een werk-comité, bestaande uit alle hoogleraren in de Philosophie aan Nederlandse Universiteiten, t.w.:

- Handwritten notes:*
- *Handwritten in green:* "Lunch op land"
- *Handwritten in green:* "A. G. M. van Melsen"
- X/ H. J. POS, gemeente-universiteit Amsterdam;
 - F. L. R. SASSEN, universiteit Leiden;
 - E. W. BETH, gemeente-universiteit Amsterdam;
 - D. H. TH. VOLLENHOVEN, Vrije Universiteit Amsterdam;
 - H. J. M. OLDEWELT, gemeente-universiteit Amsterdam;
 - C. J. DE VOGEL, universiteit Utrecht;
 - X/ H. PLESSNER, universiteit Groningen;
 - H. ROBBERS, universiteit Nijmegen
 - A. G. M. VAN MELSEN, universiteit Nijmegen;
 - J. PETERS, universiteit van Nijmegen;
 - ZUIDEMA, Vrije Universiteit Amsterdam;
 - X/ STRASSER, universiteit Nijmegen.

Het geheel staat onder leiding van eerstgenoemde hoogleraar, wonende Wilhelminastraat 30 te Haarlem, terwijl het secretariaat is toevertrouwd aan Professor Dr. E. W. BETH, Bernard Zweerskade 23 I, te Amsterdam-Zuid.

Dit comité heeft zijn arbeid pl.m. twee jaar geleden aangevangen. Veel moeite is gedaan om het door de oorlog verscheurde contact te herstellen en weer in verbinding te treden met de ongeveer 5000 filosofen in alle delen der wereld. Vervolgens heeft de organisatie-leiding een algemeen thema gesteld voor dit congres en daarvoor gekozen de begrippen:

Mens - mensheid - menselijkheid.

Alleen reeds uit deze thema-keuze blijkt het realiteitsbesef van de congresserenden. Dit hoofdthema zal behandeld worden op de plenaire zittingen, welke worden gehouden op de voormiddagen van 12, 13, 14, 17 en 18 Augustus. Niet minder dan 15 prominente geleerden zullen hierover een inleiding houden, terwijl de zittingen steeds besloten worden met een algemene discussie.

- 2 -

In de middaguren van alle congresdagen vinden sectie-vergaderingen plaats, waarbij over alle aspecten van de filosofie zal worden gesproken, terwijl een der secties zich opnieuw gedurende vier namiddagen zal bezighouden met het meergenoemde hoofdthema.

In totaal zullen ruim driehonderd voordrachten en inleidingen worden gehouden; teksten hiervan zijn tevoren aan het organisatie-comité toegezonden en dit heeft zorggedragen voor het drukken van de voornaamste delen der inhoud. Op de eerste dag van het congres worden aan alle deelnemers enige bundels van deze uittreksels overhandigd, zodat een keuze kan worden gemaakt en de eventuele oppositie voorbereid.

Het geheel geeft een waarlijk grootse indruk.

Naast dit "werkzame" deel van het congresprogramma is er natuurlijk voldoende gelegenheid gegeven voor onderlinge gedachtenwisseling, recepties, enz. Op Zondag 15 Augustus worden enige excursies georganiseerd.

*Op kant
opzamen*

Zowel de plenaire als de sectie-vergaderingen staan onder leiding van bekende Nederlandse geleerden, waaronder een hoofdamtenaar van het Departement voor Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de heer C. F. P. STUTTERHEIM, en diens collega van het Departement van Justitie, de heer B. H. KAZEMIER *13>>267*

Ten congresse zal vrijwel uitsluitend Frans en Engels worden gesproken.

Het voorbereidend comité is zeer tevreden over de aanmeldingen. Uit pl.m. 30 verschillende landen zullen meer dan 800 congressisten deelnemen. Door de Rijksvreemdelingendienst is, is samenwerking met de desbetreffende plaatselijke instantie en in overleg met het meerbedoelde organisatie-comité, een onderzoek ingesteld naar de antecedenten van de congresgangers. Een beperkt aantal, absoluut democratisch georiënteerde Duitsers is toestemming verleend tot het bijwonen van dit congres.

Hoewel het comité moeite heeft gedaan, zullen waarschijnlijk geen geleerden uit de Sowjet-Unie deelnemen. Ondanks enige besprekingen met de desbetreffende Ambassade te 's-Gravenhage is er tot nu toe geen aanmelding binnengekomen, zodat geen Russische gasten worden verwacht. Wel hebben een aantal geleerden uit Polen en Hongarije zich aangemeld en het is zeker, dat zich hieronder, evenals bij andere delegaties, Marxisten bevinden.

Onder de vele deelnemers bevinden zich ook mensen, die hun wetenschap ~~ook~~ dagelijks praktisch toepassen in het industriële leven, b.v. in de vliegtuigbouw, enz. De congresleiding beschouwt ook en vooral voor deze mensen een persoonlijk contact met collega's uit het buitenland als zeer gewenst.

Hebben we hier een duidelijk aanrakingspunt tussen de "beschouwende" en "practische" beoefening der wijsbegeerte, ook overigens heeft dit samenzijn van filosofen ontegenzeggelijk een bepaalde invloed op de gehele maatschappelijke structuur. Zeer interessant is in dit verband kennis te nemen van de inhoud van een artikel in Elseviers' Weekblad, nr. 29, d.d. 17 Juli 1948 van de hand van Prof. Dr. E.W. Beth, de meer-genoemde secretaris van het voorbereidend comité.

(Zie bijlage 1 van dit rapport).

Lezing van dit artikel zou de gedachte kunnen brengen, dat op dit congres mogelijk gehandeld zou gaan worden in strijd met de bepalingen van Vreemdelingencirculaire F. Toch behoeft hiervoor geen ernstige vrees te bestaan. Immers, waar de voordrachten een zuiver wetenschappelijk fundament zullen hebben en het auditorium vrijwel alléén bestaat uit mensen met de "gave des onderscheids" kan van propagandistisch beïnvloeding geen sprake zijn. Bovendien hebben de inleidingen zeker niet de strekking openbaar gehoor in de Nederlandse politieke of sociale sfeer te beïnvloeden. Deze kwalificatie zou zeker veel te eng zijn voor wijsgerige voordrachten in een internationaal gezelschap. Tenslotte en ten overvloede kan in dit verband worden medegedeeld, dat tot dusver niemand van het toch zo breed mogelijk samengestelde comité, na kennisneming van de teksten der inleidingen, bezwaren heeft geopperd.

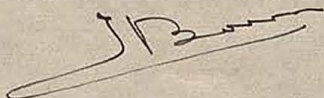
Mede door invitatie en te verwachten aanwezigheid van pers-vertegenwoordigers kan het congres "minder besloten" worden genoemd.

Verz. aan Hfd. C.V.D., 's-Hage;
Chef V.D., Amsterdam.

M.-3.

Gezien:

de Hoofdcommissaris van Politie,
namens deze,
de Hoofdinspecteur van Politie,

W

De „Vrije” Katheder

DESB. No.: PD
 ORT.: Parnot
 DATUM: 27-8-48
 PAG.: _____

RVD

MD

Gedurende het Amsterdamse filosofen-congres is in particuliere gesprekken twijfel geuit over de vrijheid van denken in de Oost-Europese landen. Een lid van de delegatie uit Tsjechoslowakije meende dit verwijt te kunnen weerleggen door te wijzen op het feit, dat in de Tsjechoslowaakse delegatie twee leden aanwezig waren, die niet marxist zijn en toch mee mochten komen... Deze Tsjechoslowaakse delegatie is door de redactie van De Vrije Katheder aan de lezers en vrienden van dit blad op een vergadering in Bellevue gedemonstreerd. Het was een merkwaardige vergadering.

Zes Tsjechoslowaakse professoren (een zevende was vervangen door een Hongaar) hebben in tien-minuten-speeches willen tonen, welke „weg het Oost-Europees denken gaat.”

Eerst een woord over het publiek. Wij houden van Kunst en zijn ter wille van de Kunst gaarne bereid twee ogen dicht te knijpen tegenover de weleens zeer in het uiterlijke gedemonstreerde bijzonderheid van de kunstenaar. Indien wij zonder uitnodiging in deze vergadering verzeild waren geraakt, hadden wij, gezien de haarden en de lange haren bij mannelijke bezoekers, gegokt op een protestvergadering tegen de hoge kappersprijzen in Amsterdam te zijn. Het handjevol arbeiders, dat in dit gezelschap verzeild was geraakt, liep nog voor de pauze weg.

Het onderwerp over de kunst werd behandeld door een dr Navratil, die de kunstenaars vertelde, welke kunst het volk nodig heeft en welke kunst de kunstenaars daarom dienen te scheppen. De zogenaamde moderne kunst is intussen museumkunst geworden en „dus” niet meer modern. Inplaats daarvan behoort het socialistische realisme te komen, waarvan wij de bewijzen op tentoonstellingen van Russische kunstenaars gezien hebben. Na deze les kunnen wij in dit „socialistische realisme” niets anders zien dan een romantisch naturalisme, overeenkomstig de prestaties in het „Haus der Deutschen Kunst” van Hitler. Trouwens, de boodschap aan de kunstenaars, door dr Navratil gesteund met een Gottwald-citaat, is eveneens de Hitler-stijl: de kunstenaar heeft te „scheppen”, wat de overheid voor het volk dienstig acht. Het commando komt vanaf de „vrije” katheder. Natuurlijk hebben de heren kunstenaars kwistig hun bijval geuit bij deze „Befehlsausgabe”. Men kan niemand beletten, zich geestelijk te prostitueren. Desondanks blijft deze houding verbazen bij mensen, die ongetwijfeld voor een deel actief aandeel hadden in het verzet tegen een politiek systeem, dat hun een soortgelijke verdrukking van hun eigen scheppend vermogen oplegde. Hoe lang is het geleden? Nauwelijks drie jaar. Was dat dan geen opstand tegen de verdrukking van de eigen geestelijke vrijheid? Was dat dan alleen het verzet tegen een baas, die men graag voor een andere baas wilde ruilen? Dit zijn vragen, die vanaf de „vrije” katheder onbeantwoord bleven.

Maar er was in deze vergadering nog iets anders te beleven, namelijk een stuk tragiek, waarvoor deze kunstenaars blijkbaar volstrekt ongevoelig bleken. Er was een spreker, die met twee of drie zinnen demonstreerde, dat hij niet gelijkgescha-

keld was. Wij willen geen medewerking verlenen aan de betaalde agenten, die de niet-gelijkgeschakelden bespionneren. Maar wij willen ook geen stof leveren aan lieden, die uit politiek onverstand tot fellow-travellers, tot hulptroepen van een dictatoriaal en totalitair regime worden. De „vrije” katheder heeft deze avond georganiseerd ter propaganda voor de „volksdemocratie”. Tegen zijn verwachtingen in was het een demonstratie voor de verdrukking van de vrijheid. Het werd een uitstapje in de jaren 1940—1945. Daar stond een spreker, die met enkele woorden, even voorzichtig afgewogen als wij gedwongen waren te doen in dit donkere ver-

leden, getuigde van zijn liefde voor de vrijheid. En over de vergadering hing voor een ogenblik de benauwende sfeer van het dreigend gevaar, dat zij zo goed kennen, die de druk van de geestelijke dwang nog niet vergeten zijn. Onze hulde geldt de moedige man, die het risico van deze bekentenis durfde te nemen. Onze teleurstelling geldt een publiek, dat volgens haar zelfgekozen taak meer dan wie ook de plicht heeft, voor de geestelijke vrijheid op te komen, en hier toonde, geheel ongevoelig te zijn voor een situatie, die hen nog geen drie jaar geleden tot verzet heeft gedreven. Het is de schande van dit publiek, dat het hier een goede Nederlandse traditie verwaarloosde, namelijk te tonen, dat een goed verstaander slechts een half woord nodig heeft. Tegenover een verdrukking, die nu met een ander uniform getooid is, bleek dit publiek steriel en ongevoelig te zijn. Het was een droevige vertoning.

De voorzitter van deze vergadering was Theun De Vries. Op naam van deze man staat een boek onder de titel: De vrijheid gaat in 't rood gekleed...

Oost-Europees denken

Critiek op Congres der wijsgeren

GISTERAVOND spraken onder Gauspiciën van „De Vrije Katheder” in Amsterdam zes Tsjechoslovaakse en een Hongaarse filosoof, die hadden deelgenomen aan het Internationaal Congres voor wijsbegeerte, over het „denken in Oost-Europa”. Ingeleid door Th. de Vries sprak Ludwig Svoboda over wetenschappelijke wijsbegeerte. Hij prees Auguste Comte, die echter het wezen der wijsbegeerte mistoende, terwijl eerst Marx en Engels het verband tussen het denken en de wordende samenleving de taak der gedachte, om niet alleen de wereld te verklaren, maar die ook te veranderen, zouden hebben begrepen. Na hem sprak dr. Návrátil over de kunst, die het volk nodig heeft. De experimenten der moderne kunst (deformatie, symboliek, polyphonie, subjectivisme) hebben wel een revolutionnaire invloed gehad, doch thans moet de kunstenaar zich bewust zijn van de sociale weerklank van zijn werk, het doel ervan voor de gemeenschap. Sociaal realisme is, aldus spreker, nodig. V. Tardy betoogde, dat de rol van de gemeenschap in het psychische leven zo groot is, dat men evenals tuberculozelidgers ook misdadigers kan „kweken”. Het Tsjechische volk vertoonde veranderlijke eigenschappen volgens het regime, waaronder het leefde. Het peil der samenleving bepaalt de psyche van het individu voor een groot deel.

Nadat prof. Stur had gesproken over de verhouding tussen Tsjechen en Slowaken (waarbij hij als ideaal stelde het humanisme van Masaryk en Benesj en een democratie, waartoe Montesquieu, Kant e.a. de grondslag hadden gelegd) sprak de Hongaar Fernó over de nieuwe organisatie van het onderwijs in zijn land, waardoor kinderen van arbeiders en boeren nu toegang hadden tot alle soorten van onderwijsinstellingen. Dan vertelde prof. Rieger, hoe hij uit ethische, politieke en ten slotte theoretische overtuiging tot het Marxisme was gekomen, waarna prof. Kolman, uit Praag de resultaten van het Internationaal Congres voor wijsbegeerte aan critiek onderwierp. Hij achtte het doel niet bereikt. De grootste groep deelnemers bestond uit voorstanders der „oude wereld van uitbuiting, imperialisme en bedrog der massa's”, een kleine minderheid vertegenwoordigde de „nieuwe wereld”, een kroep aarzelenden stond daartussen. Hij betoogde, dat

de nieuwe wijsbegeerte in dienst moest staan van de massabeweging, zoals de oude in dienst zou staan van de reactie. Er zijn twee werelden, aldus prof. Kolman, en de wijsgeer moet kiezen voor de arbeidende massa's.

De in het Duits gehouden voordrachten behoeften niet vertaald te worden.

C II

BOES. No.:	
GRT.:	alg Handelsbl
DATE:	20-8-48
KP.:	

R N G D

nie 44340

in de

Opmerking Q II

DOSS. No.:
CRT.:	<i>Alq Handelsbl</i>
DATUM:	<i>10-8-48</i>
OP.:

**PHILOSOPHISCH
CONGRES**
Over democratie en
rationalisme

MAANDAGAVOND, op de zesde dag van het Internationale Congres voor wijsbegeerte, heeft een groot aantal deelnemers aangezeten aan een banket. Tafelpresident was prof. dr. F. Sassen. Gasten waren o.a. mr. J. Thomassen als vertegenwoordiger van de beschermheer Prins Bernhard, wethouder mr. F. H. C. van Wijck van de gemeente Amsterdam, de Belgische ambassadeur en de rectoren der Nederlandse Universiteiten. Prof. dr. H. J. Pos hieldde de secretaris van het Congres, prof. dr. E. W. Beth en diens echtgenote. Dinsdagmorgen spraken prof. *Communist* L. Rieger uit Praag (over de democratie) en prof. K. R. Popper uit Londen (over de filosofie der gemeenschap) vier opvattingen zo uiteen liepen, dat een levendige discussie volgde, welke een sterk politiek karakter had. Gistermiddag heeft in een der secties Julien Benda (Parijs) het rationalisme verdedigd, en o.a. betoogd, dat in elke geordende ervaring de rede verondersteld is, en dat zij alleen tot algemeen-geldende regelen en tot begrip kan leiden, omdat haar aard onveranderlijk is in alle mensen. Op de ideeën van Bergson, de existentialisten en dialectische materialisten oefende hij critiek uit. Hedenavond wordt het Congres gesloten.

BOEK. No.:

BRT.: Woark. L.

DATUM: 16-8-48

A.P.:

ook naar C II

B IV

Boeke 11/12/48

HET PHILOSOPHENCONGRES

Referaat van de Hongaarse marxist Fogarásji

Ook op de tweede dag van het internationale Philosophencongres was het dialectisch materialisme aan de orde. De Tsjechische wijsgeer P. B. Kozák, een leerling van de stichter der republiek Tsjechoslowakije, Masaryk, bracht een loyale en uitmuntend gefundeerde critiek op de begrippen kwaliteit en kwantiteit, zoals ze in de marxistische filosofie gebruikt worden. Dit referaat is een bewijs, dat er aan de Tsjechische universiteiten vrijheid van gedachte en van meningsuiting bestaat, een feit, dat door de gehele burgerlijke pers en de overgrote meerderheid van de Nederlandse hoogleraren en studenten genegeerd wordt. Prof. Kozák is vrij in het doceren van zijn anti-marxistisch standpunt, en de docenten zijn vrij, zich een eigen mening te vormen. Maar het feit, dat hij zich met de principes van de marxistische filosofie bezig houdt, is aan de andere kant weer een bewijs, dat deze filosofie in het middelpunt van de belangstelling staat. Hier in Nederland daarentegen wordt deze filosofie van de arbeidersklasse stelselmatig van de universiteiten geweerd. Dit filosofencongres is juist zo belangrijk, omdat thans voor het eerst in ons land door vooraanstaande buitenlandse marxisten de dialectisch-materialistische filosofie de plaats wordt ingeruimd, die haar toekomt.

Na prof. Kozák betrad in de afdeling logica de Hongaarse marxist prof. B. Fogarásji het spreekgestoelte. Hij behandelde op scherpzinnige wijze het verschil van opvatting over het begrip tegenstrijdigheid in de klassieke logica van Aristoteles en in de dialectiek, waarvan Stalin in zijn studie „Over dialectisch en historisch materialisme” gezegd heeft: „In tegenstelling tot de metafysica gaat de dialectiek hiervan uit, dat aan de natuurvoorwerpen, aan de natuurverschijnselen, innerlijke tegenstrijdigheden eigen zijn, want zij alle hebben hun negatieve en hun positieve kant, hun verleden en hun toekomst, hun aflevende en hun zich ontwikkelende kant”. Hoewel Fogarásji zich bewust tot dit zeer speciale en abstracte gebied van de marxistische filosofie beperkte, gaf hem het aandachtig luisterend gehoor met hartelijke bijval zijn dank te kennen.

gearriveerd en was dus helemaal niet aanwezig. Over „de Middeleeuwse en de Renaissance-mens” heeft noch de afwezige Kérényi noch de Italiaan Banfi gesproken, maar de Oostenrijker prof. Dempl. En prof. Antonio Banfi heeft, zoals u Vrijdag in onze krant heeft kunnen lezen, een vurig betoog over de marxistische filosofie gehouden. Dat vindt het Handelsblad misschien minder belangrijk dan de receptie in het Rijksmuseum, waar het uitvoerig over schrijft, maar daarvoor hebben al deze profen per slot van rekening niet de lange reis naar Amsterdam ondernomen.

Wijsgerige berichtgeving

HET Handelsblad bracht Vrijdagavond een verslag over de eerste dag van het internationale Philosophencongres. Het schreef over de eerste plenaire zitting, „waarbij o.a. het wereldbeeld van de Middeleeuwse en de Renaissance-mens aan de orde werd gesteld door de professoren Kérényi (Zwitserland) en Banfi (Italië).” Wat is daarvan juist? Let eens op! Prof. Kérényi was, nog niet

gmina C II

GD/-

DOSS. No.:	
ORT.:	TRAHW
DATE:	16-8-48
PAR.:	

~~C II~~ ~~B II~~

~~INTERN. FILOSOFEN-~~
CONGRES VI

Op de plenaire zitting van den tweeden congresdag van het internationale congres voor wijsbegeerte voerden drie sprekers het woord. Lorc Bertrand Russell uit Londen sprak over deductie en inductie.

Nadat prof. Paul Bernays uit Zürich het woord had gevoerd, kreeg prof. Karl Kérenyi uit Tegna (Zwitserland) gelegenheid het referaat, waarvoor hij oorspronkelijk Vrijdag, op de agenda stond, te houden. Spreker had als onderwerp: De opvatting over den mens in de oude Griekse wijsbegeerte.

In de sectie van de Unesco voerden vijf sprekers het woord: Eugène Minkowsky uit Parijs, die als onderwerp had gekozen: „Natuur, menselijkheid en dierlijkheid” A. de Waelhens uit Leuven besprak enige aspecten van het existentialisme en E. Levinas uit Parijs hield een inleiding over pluralisme en transcendentie; de Oostenrijker K. R. Popper uit Londen hield een referaat over mathematische logica; en in de sectie „Oost en West” hield Pandit S. S. Nehru uit New York (een broer van den minister-president van India) een lezing over „de praktische filosofie van kosmische energie.” Spreker ontwikkelde een theorie, volgens welke de aardstralen niet alleen op het leven der planten, doch ook op dat van de mensen een onbetwistbaren invloed uitoefenen. Bij de hierop volgende discussie liet Pandit Nehru een foto circuleren waarop een rotslandschap was afgebeeld in Arabië. Op den steenachtigen bodem groeide een grote collectie planten van verschillende soorten. De inleider gaf bij deze foto den volgende commentaar: „U kunt hieraan zien, hoe zelfs op de stenen planten kunnen groeien wanneer de grond radio-actief is. Dit is ook de reden, dat de Arabieren, hoewel hun fatalistische godsdienst anders zou doen verwachten, het zover hebben weten te brengen. De grond waarop zij wonen produceert de aardstralen, die hun stralings- en energie stimuleren.”

VISADIENST

*zie kopie als Jan de Bont
dd. 20 8 48.*

Vr. No. M. V. 57509.

'S-GRAVENHAGE, 17 Augustus 1948

Koninginnegracht 21
Telefoon 116102 (6 lijnen)
Interl. Y (5 lijnen)

Adgno.
20 AUG 1948
ACD/ 44340

Verzoeken dringend bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven te vermelden.

BIJLAGEN

BETREFFENDE: deelnemers Congres voor Wijsbegeerte.

In antwoord op Uw schrijven d.d. 13 Augustus 1948 No. 43327, betreffende visaverlening aan Tsjechische deelnemers van het Congres voor Wijsbegeerte, heb ik de eer U hieronder enige gegevens te doen toekomen van de Tsjechische deelnemers, waarvan de namen mij in Uw bovengenoemd schrijven zijn opgegeven:

- Vladimir TARDY, communist, Dr., wonende te Praag, beroep docent, adres te Praag Cukrovarnicka 34, zal spreken over het onderwerp: "Personality as the unity of opposite".
- Ladislav Rieger, communist, hoogleeraar, wonende te Praag Cechova 7, zal spreken over: "La dialectique de l'éternité et du temps";
- Vaclav Navratil, communist, beroep Secretaris-Generaal Ministry of Information, wonende te Praag;
- ARNOKTKILMAN, communist, geen verdere gegevens bekend;
- Ludviks VOBODAMELKE, communist, geen verdere gegevens bekend,
- KRAL, niet-communist, Professor, wonende Praag Nava-lech 283/16, hoogleeraar, zal spreken over "Humanitisme ou Humanisme";
- L.STUR, niet-communist, woonplaats Bratislava, hoogleeraar.

*Samenvatting te
samenvatting
vrijl. in 5000
DA, LUDVIK
die verdere
samenvatting als
samenvatting!*

Het Hoofd van de Visadienst,

Aan

den het Ministerie van Algemene Zaken,
Javastraat 68,

'S-GRAVENHAGE.

6D

B

MINISTERIE VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN

Directie Administratieve en Juridische Zaken.

~~AFDEELING~~

No. 85503-7040 G.S.

'S-GRAVENHAGE, den

4 Augustus 1948.

9 AUG. 1948

4 Augustus 1948.

AD 43327

Men wordt verzocht bij de aanhaling van
dezen brief dagteekening, nummer
en afdeeling nauwkeurig te vermelden

GEHEIM.

Ik heb de eer U mede te delen dat ik Harer
Majesteit's Gezant te Praag gemachtigd heb visa voor
de duur van het a.s. Congres voor Wijsbegeerte
aan de volgende professoren te verlenen:

✓ Vladimir Tardy, ✓ Ladislav Riegr, ✓ Vaclav Navratil,
✓ Arnokkilman, ✓ Ludviks Vobodamelke, allen communist
= en Kral en, ✓ Stur niet-communist.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
Voor de Minister,
De Secretaris-Generaal.

H. H. M. M. M.

aan: Ministerie van Algemene Zaken,
Bur. Centrale Veiligheidsdienst.

's-GRAVENHAGE.

's-Gravenhage, 13 Augustus 1948.

No. 43327. *CVII*

Onderwerp: Visaverlening.

GEHEIM.

63

*andw
44340*

UITGEBOKT

Uit officiële bron bereikte mij het bericht, dat visa verleend zijn aan de volgende professoren, die het Congres voor Wijsbegeerte hier te lande zullen bijwonen.

Vladimir Tardy,
Ladislav Riegr,
Vaclav Navratil,
Arnoktkilman,
Iudviks Vobodamelke,
Kral,
Stur.

Ik moge U verzoeken mij in kennis te stellen van de volledige personalia van bovengenoemden en van hetgeen U verder omtrent hen bekend mocht zijn.

HET HOOFD VAN DE DIENST,
Namens deze,

LP
L. Pot.

Aan de Hoogedelgestr. Heer J. Grevelink.
Hoofd van de Visadienst
Raanweg 47
's-GRAVENHAGE.